

מראי מקומות- בבא מציעא ל"ז

עוד תי' הרמב"ן דעיקר הטענה וכפירה כאן בין המפקידים, והנפקד מודה בחיובו, ואי דינא הוא להניח ביניהם ומסתלק, הרי הוא מודה בחיוב זה בשלמות.

(ד) **יהא מונח עד שיבא אליהו- כ' המרדכי** (רע"ד), "כ' בספר אור זרוע בשם המיימוני, דהא דתנן במתני' יהא מונח עד שיבא אליהו, פי' לא בידו אלא ביד ב"ד, דאל"כ לעולם יערים אדם גבי פקדון ויאמר איני יודע". אולם לשון הרמב"ם (שאלה ופקדון ה', ד') הוא "והשאר יהא מונח אצלו עד לעולם או עד שיוודה לחבירו". [וע' ברש"י בעמוד ב' (ד"ה אמר רב ספרא) דמשמע קצת דס"ל כהרמב"ם, וע' ברברינו שם.]

(ה) **ומתוך הגדול נותן דמי קטן לשני- פרש"י**, ישרנו. וכ' הרשב"א דלכא' מה שפי' רש"י כן, היינו משום דאי' לקמן (עמוד ב') דבהא דכלי איכא פסידא דגדול, וא"כ משמע דשוכרים אותו. אבל תמה הרשב"א ע"ז, הרי זה לא שייך בכל כלים, שהרי איכא כלים, כמו זכוכית, דנפסדין לגמרי בשבירתן, ואף של נחושת לכשישברו פעמים יפחתו דמיהם מן הכלי קטן. ולכן כ' לפרש דבאמת מוכר הכלי, ונותן לשני ממנו דמי הקטן. ומה דאי' בגמ' דאיכא פסידא, היינו שיש פסידא לבעל כלי הגדול, בזה שאין חוזר לו כלי שלו בעין.

(ו) **רישא נעשה כאילו הפקידו אצלו בב' כריכות- הק' הרשב"א**, מה לי דהפקידו אצלו בב' כריכות, עכ"ז למה צריך לשלם מאתיים לשניהם, הא לכא' הו"ל כאומר הילך, וקיי"ל דהילך פטור (וזהו לשיטתו שהבאנו לעיל, דס"ל דמה דלא אמרי' מתוך וכו' בצירור דנותן לזה מנה ולזה מנה, היינו משום דלא פשע, ולכן אינו חייב שבועה, אבל כאן דפשע, שפיר חייב מטעם זה, ולכן שפיר הק' דהו"ל הילך). וצידד דאולי מיירי בבא לצאת ידי שמים, אבל כ' דהפוסקים לא משמע כן. ולכן כ' דכיון דהו"ל למידק, א"כ הו"ל כאילו קיבל על עצמו להחזיר המאתיים לבעל המאתיים, וכיון שעכשיו אינו יודע איזה הוא, א"כ הו"ל פושע וחייב. אולם ע' בספר התרומות (שער ל"ט, חלק ב', אות ב')

(א) **חלוק הי' ר' יוסי אף בראשונה- הק' הפרחי כהונה**, לפי מש"כ תוס' לעיל (לה:): דסברת ר' יוסי דכיצד עושה הלה וכו' הוא משום דס"ל דאמרי' דיכול המשכיר לומר לשוכר דל' אנת וכו', א"כ מה שייך זה להא דדין שילם ולא רצה לישבע. וביאר דהתם טעמא משום דודאי אין המשכיר מכוין להקנות הכפל להשוכר, משום דא"כ נמצא דהשוכר עושה סחורה בפרתו של חבירו [וצ"ע איך מיישב קו' בזה, מה ענין זה להא דיכול לומר דל' אנת].

(ב) **או אביו של א' מכם הפקיד לי מנה, וכו'- מה שנקט בפקדון אביו של א' מכם, ולא א' מכם ממש, כ' תוס' (ד"ה התם) דלפי ר' טרפון נקט אביו לומר דאפי' בשמא ושמא נותן לכא' א' היכא דבא לצאת ידי שמים, ולפי ר"ע נקט אביו משום דאם הם עצמם הפקידו, א"כ מסתמא תבעי לי', והו"ל ברי ושמא, ואפי' מדינא יהי' חייב לפי ר"ע. וע"ע ברא"ש (ח', ט') דכ' דמה דנקט אביו הוא לומר דרק בכה"ג חייב לצאת ידי שמים, אבל היכא דאמר להם א' מכם הפקיד לי מנה, והם לא תבעוהו, בכה"ג אמרי' דהמפקיד הו"ל למידק, וא"כ אינו חייב אפי' לצאת ידי שמים.**

(ג) **נותן לזה מנה ולזה מנה, וכו'- הק' הרמב"ן**, הרי לכא' הו"ל מחוייב שבועה, שמודה במקצת הוא, שמודה שצריך ליתן לכל א' עכ"פ מנה, ואינו יכול לישבע, שהרי אינו יודע, וא"כ הו"ל מחוייב שבועה שאינו יכול לישבע, ולמה אי"צ לשלם מאתיים לשניהם. ותי' "דלא רמא רחמנא שבועה אלא לכופר ומעכב ממון חבירו לעצמו, דלישתבע כי היכי דלודי, והאי מודה הוא, והיכי רמית שבועה עלי'". פי' הרשב"א דבריו, דכיון דאילו אמר בברי מנה דהאי ומאתים דהאי מהימן, השתא נמי דקאמר איני יודע מנה דמאן ומאתים דמאן, אינו מחוייב שבועה שאינו יכול לישבע, דהא לא רמיא עלי' שבועה כלל. והרשב"א תי' דכיון דאי' בגמ' דהו"ל כאילו נותנים לו בכרך א', ולא הו"ל למידק, א"כ לא אמרי' בזה מחוייב שבועה וכו', דלא אמרי' כן אלא היכא דהו"ל למידע, ונחשב לפושע, אבל כאן אינו פושע ופטור.

שייך טפי שיהי' הוחזר אצל בעליו (ובפרט למש"כ הרא"ש דמה דאמרי' כדא"ג הוא משום דמסברא מי שהוא הבעלים האמיתי מוסר נפשו עלי' טפי). וע"ז הק' הגמ' מהא דספק הנוח לא יחזיר, אע"ג דכל היכא דנשאר אצל המוצא לא יהי' הוחזר לבעליו, אא"כ נותנו בו סימן, ואם החזירו למקום שמוצאו, שייך טפי שהבעל יחזיר וימצאוהו, מ"מ הדין הוא דאין מחזירין אותו שם, דסכ"ס חייב הוא עכשיו בהשבה מעליא, וא"כ שפיר הק' דלמה בגזילה אמרי' כן.

והאמר רבי אבא וכו' ואם נטל לא יחזיר- הק' המהרש"א, למה לא הק' ממתני' גופא, דקתני והשאר יהא מונח, ולא אמרי' שמניח הפקדון ביניהם ומסתלק. ותי' דבמתני' כיון דבהתירא אתו לידי', ואינהו הו"ל למידק, א"כ שפיר יהא מונח אצלו. אבל הכא, דבאיסורא אתי לידי', וקתני מניח הגזילה ביניהם, משמע דבעי להוציא הגזילה מתחת ידו, ואהא פריך, דא"כ שקלי לי' ואזלי, ויפסיד הנגזל עולמית, והא אמרי' התם ואם נטל לא יחזיר, דמייירי נמי באיסורא אתי לידי' [ויש לעי' אם דבריו מתאימים עם דברי ר' שמואל שהבאנו לעיל].

אמר ר' ספרא ויניח- כ' בשטמ"ק בשם הראב"ד דהא דלא קאמר הכא דיהא מונח עד שיבא אליהו כדקתני בזה מנה וזה מאתים ובב' כלים, היינו משום דהתם ביד הנפקד עצמו יהא מונח, אבל הכא צריך שיוציא הגזילה מתחת ידו. וע' באור שמח (שאלה ה', ד') שדייק שגם הרמב"ם מחלק כן, וביאר דמה שמניחין אצלו בפקדון, היינו משום דכיון שהפקידו בכרך א', ואיהו לא פשע מידי, אמרי' דכמו שהאמינתו מעיקרא, כך תאמינו לו עכשיו שלהיות מונח אצלו הפקדתם אצלו. ולכן אין ב"ד צריכים להזדקק, ויהא מונח אצלו כמו שהי' מונח קודם, שעל דעת כן נתתם בידו, מה שאין שייך בגזילה.

ורמינהי, נפל הבית עליו ועל אמו, וכו'- הק' הרמב"ן, מה שייך להק' מהתם, הרי אמרי' דמה דגזול מא' מהם צריך לשלם לכאור"א, היינו משום דקנסי' לי' משום דעבד איסורא, וזה לא שייך כאן, וא"כ שפיר י"ל דאוקמי

שהביא מהרמב"ן דכ' "דרבה הכי קאמר, הפקידו לו בשתי כריכות, הו"ל למידק, וקנסי' לי' משום דעבד פשיעה, דומיא דגזול דקנסי' לי' משום דעבד איסורא, דפשיעותא בממון אחרים איסורא נמי הוא". ונמצא דנח' הרשב"א והרמב"ן אם הדין דחייב בב' כריכות הוא מעיקר הדין, או מדין קנס [וע"ע בתוס' בעמוד ב' (ד"ה ומי) דכ' דחייב אע"ג דלא עביד איסורא, כיון דהו"ל למידק, דמשמע קצת דאינו מעיקר הדין, ויש לדחות].

נעשה כאילו הפקידו אצלו וכו'- כ' רש"י דאע"ג דלא כרך א' ממש הוא, מיהו כיון שהפקידו זה בפני זה, וכו'. אבל הרמב"ם כ' (שאלה ה', ד') "לפיכך אם הביאו לו השנים כאחד השלש מאות בכרך אחד, וכו'". ומבואר מדבריו דס"ל דמייירי דוקא בהפקידו אצלו ממש. וע' בהגהות מיימוניות (שם, ז') דכ' דלכאור' מדוייק מלשון הגמ' כפרש"י. וע"ע ברי"ף (כא. בדפיו) דג"כ כ' "בכרך א'", וכ' בהגהות חו"י שם דזה לאו דוקא, אבל עכשיו שמצינו כן ג"כ בהרמב"ם, א"כ שפיר י"ל דלשון הרי"ף דוקא הוא (וכן דייק הבית יוסף [חו"מ ש', אות ד'] בדעת הרי"ף).

דלא הוה לי' למידק- כ' המגיד משנה (שאלה ה', ד') דבזה אפי' לצאת ידי שמים פטור. אולם ע' בטור (חו"מ ש', א' (ב')) שכ' דהיכא דתובעין אותו, אז אפי' אם הפקידו לו בכרך א' אז אם בא לצאת ידי שמים צריך ליתן מאתיים לכ"א מהם, אבל היכא דאין תובעין אותו, אז אפי' לצאת ידי שמים פטור. וע' גם בתוס' והרא"ש (ח' ט') בכל זה.

אמר מר, מניח גזילה ביניהם ומסתלק, ושקלי לה כולהו ואזלי, והאמר וכו'- הק' בשיעורי ר' שמואל (סי' ל', אות ב'), לכאור' הסוגיא תמוה, איך יקיים דין והשיב את הגזילה שלו ע"י נתינה ביניהם. וצידד דאולי כיון דנתנו למצב דין שלו, דהיינו דדינו הוא כל דאלים גבר, וכיון שהוא החזירו לאותו המצב, הרי קיים חיובו. אבל כ' דא"כ מה הק' מהא דספק הנוח לא יחזיר, דהא שם ודאי לא קיים הדין השבת אבידה ע"י מה שהחזירוהו למצב האבוד, וא"כ אין הנדון דומה לראי'. ולכן פ"י דנדון הגמ' הוא דאע"ג דבאמת אולי אינו מקיים הדין השבה כדבעי ע"י נתינתו ביניהם, מ"מ עדיף לעשות כן, משום דע"י כן

ממונא בחזקת מרי'. ותי' דע"כ ס"ל לאביי כהתנא ביבמות דס"ל דר"ע ס"ל כן אפי' בלקח מא' מכם, ואין הטעם משום קנס בכלל. וע' במהר"ם שכ' באו"א, דע"כ הגמ' עכשיו חזר מהא דמחלק לעיל בין גזל לפקדון, דאל"כ לא הק' כלום. והעיר דגם ק' לפי מש"כ הגמ' לעיל לחלק בין הו"ל למידק או לא, דכאן לא שייך הו"ל למידק, וא"כ למה לא אמרי' שפיר דאוקמי' ממונא בחזקת מרי', ומה הק' מהתם. ותי' דלא אמרי' הסברא דלא הו"ל למידק אלא היכא דהי' יכול לומר להם דהוה להו למידק, ומדלא דייקו אלמא אין מקפידין, וא"כ גם הוא אינו צריך להקפיד. אבל כאן, דלא שייך כן, לא שייך לומר דפשעו בזה, וא"כ שפיר אמרי' דחייב ליתן לכאו"א [ולכאו' אי"ז כהראשונים שהבאנו לעיל, דכ' דהיכא דהו"ל למידק או חייב מדין פושע או מקנס, וכאן לא שייך א' מהם, ומשמע דס"ל דהחייב הוא מעיקר הדין ממש, ולא משום דפשע, וצ"ע].